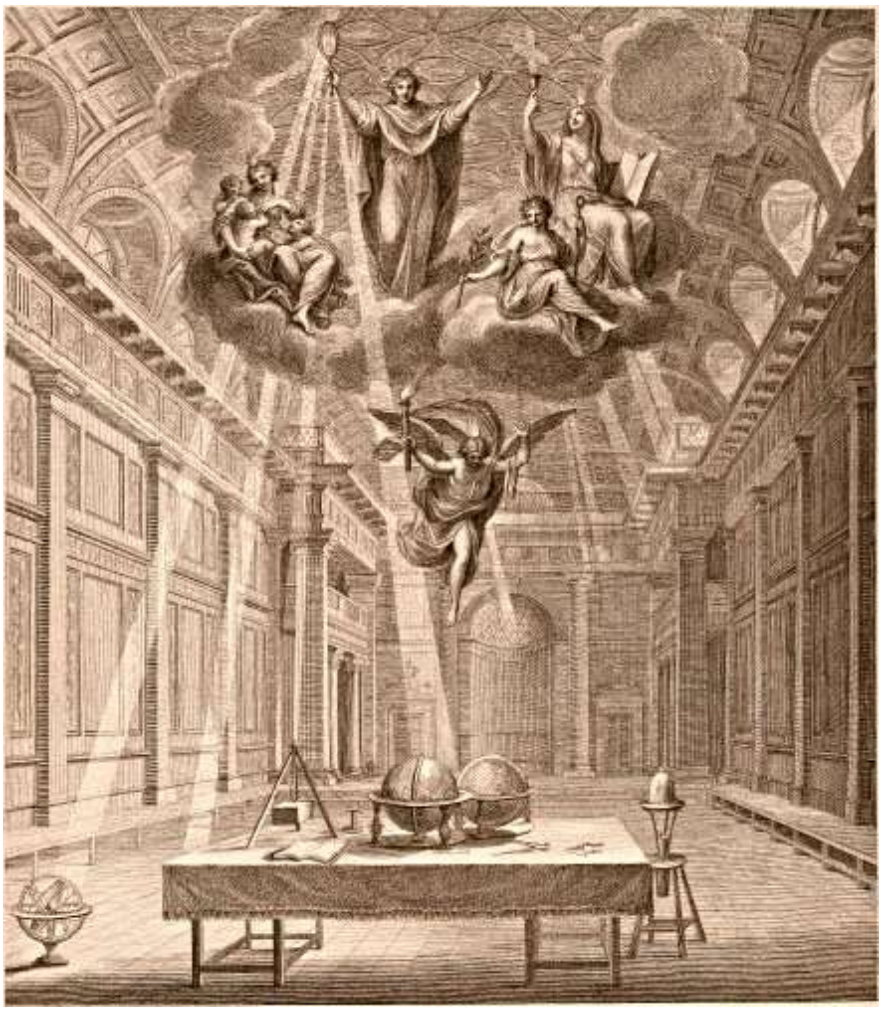
Masonluğun İlk Yasa Kitabı -1

Bu çalışmadaki siyah-beyaz ya da sararmış görseller orijinal metinden alınmıştır. Renkli görseller ise sonradan eklenmiştir.

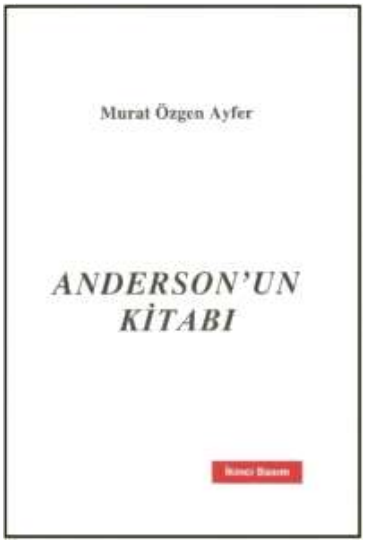
Bu ç alışmada söz konusu olan kitap "Anderson'un Kittabı" adı altında ilk kez 1989 yılında yayımlanmıştı. İkinci baskısı 2003 yılında yapılmıştı. O nedenle şimdi (2020 yılında) birtakım düzeltmeler yapılması gerekti. Fakat bu düzeltmeler 2003 tarihli son basımı etkilemedi. Ancak özgün kitap 16x24 cm boyutlarında ve 176 sayfadır. Burada, bir uzun makale niteliğindeki düzenleme nedeniyle sayfa sayısı azalmıştır.

Bu kitabın tamanının çevirisi, açıklamalarıyla birlikte **"Anderson'un Kitabı"** başlığı altında yayımlanmıştır. Burada ise biraz farklı bir değerlendirme yapılmaktadır.

Basılı kitabı şu adresten sağlayabilirsiniz:

https://hiramusta.com/anderson-un-kitabi

Giriş

Çağdaş Masonluğun 280 yılı bulan tarihçesi boyunca (şimdi o süre 300 yılı geçti) gerek localarda gerek masonik yazında **James Anderson**'dan hayli söz edilmiştir. Öylesine ki James Anderson için "adı Masonluk'ta en çok geçmiş olan kişi" denilebilir.

Ne yapmıştır James Anderson?

Tarihteki ilk düzenli obediyans olan Londra Büyük Locası'nın kuruluşunda yer almış, Masonluğun 1723 tarihli özgün temel yasasının hazırlanışı sırasında yadsınamayacak katkıları olmuştur.

Ancak bunlar Anderson'un dünya çapında büyük ün kazanmış olmasının asıl nedenleri değildir.

1723 yılında yayımlanan temel yasa kitabına kendi yapıtı olarak sahip çıkmış, bu sahiplenmeyi hayli ateşli bir şekilde savunmuş, kitabın 1738 tarihli ikinci ve değiştirilmiş basımını "yazar" olarak kendi adı altında yayımlamıştır.

Bunlardan ötürü Çağdaş Masonluğun ilk temel yasaları "Anderson Yasaları" ya da "Anderson Tüzükleri" gibi adlarla anılmıştır. Bundan sonra çıkarılmış olan temel yasalar, masonik yazında hep bu öncekiler ile karşılaştırılmış, her bir karşılaştırmada Anderson'un adı mutlaka geçmiştir.

1723 tarihli temel yasa kitabının en önemli bölümü **"Yükümlülükler"** (Eski dilde: "Mükellefiyetler", İngilizcede: "Charges") başlığını taşıyan bölümdür. Bu bölüm zaman zaman Türkçeye de çevrilmiştir. Çevirilerin bazıları özgün metinden yapılmıştır. Bu çevirilerin çoğunda İngilizcenin 18. yüzyıl başlarına özgü kullanım özelliklerine ne yazık ki pek dikkat edilmemiş olduğu izlenir. Fransızcadan yapılmış çevirilerde ise asıl anlamdan sapmalar olduğu göze çarpar.

Türk Masonluğunda 1988 yılı öncesinde hiç yapılmamış olan iki şey vardır:

1. Kitabın sadece yükümlülükler bölümünün değil, tümünün baştan sona çevrilmesi;
2. Yapılan çeviri üzerinde gerekli açıklamaların yapılması.

Nitekim bu çalışmaya o tarihte Türkçe masonik yazındaki bu boşluğu giderebilmek amacıyla girişilmiştir.

Akla şöyle bir soru geliyor: Masonlukta bu denli önemli sayılmış olan bu kitap acaba daha önce neden Türkçeye çevrilmedi?

Bu sorunun yanıtı ancak bir varsayım olabilir.

Kitabın, çok uzun olmamasına karşın Türkçeye çevrilmesinin çok zor olduğu söylenebilir. Böyle bir çeviriyi yapabilmek için sadece İngilizceyi iyi bilmenin yetmediği, 18. yüzyıl başlarında kullanılan İngilizceye de aşina olmak, aylarca sürecek yorucu bir çalışmaya girişmek gerektiği için yazarların bu işe girişebilme gücünü gösterememiş olduğu düşünülebilir.

Hele sadece çeviriyle yetinmeyip açıklamalar da yapılacaksa, çeviriyi yapacak kişinin elinin altında birtakım zorunlu kaynakça, bunların yanı sıra yardımcı kitaplar bulundurması gereği de bunlara eklenebilir.

Kaldı ki bu kitabın tümünün ne denli önemli olduğu da tartışılabilecek bir konudur.

Bu kitabın tümünü daha önce bir başka dilde okumamış olan bir kişi şimdi bu çeviriyi baştan sona okuyacak olursa «Adından bunca söz edilmiş olan Anderson'un Kitabı bu mu?... Bu kitabı Türkçeye çevirip yayımlamak için harcanan emeğe yazık değil mi?» diyebilecektir. Kim bilir, belki de daha önce bu kitabın baştan sona çevrilmesi bundan ötürü yararsız ve gereksiz görülmüştür.

Tüm bunlara karşın, bu kitabın baştan sona bir çevirisi yapılmış ve birtakım açıklamalar ile birlikte 1989 yılında yayımlanmıştır.

Aynı tarihte **Kemal Tunusluoğlu** da **"Hür Masonlar Anayasası (Anderson Nizamatı) 1723"** başlığı altında bir çeviri yayımlamıştır. Ancak bu çeviride açıklama ve özgün kitabın "şarkılar" bölümüne yer verilmemiştir.

Her iki yazar, ancak çevirilerinin yayımlanmasından sonra aynı anda aynı çalışmayı yaptıklarını öğrenmiştir. Ancak "Anderson'un Kitabı" adlı çalışma sadece 1723 tarihli özgün temel yasanın çevirisiyle de kalmamaktadır.

Demek ki bu kitabı Türkçeye çevirmenin boşuna olacağını, bunun hiçbir işe yaramayacağını düşünmek yanılgı olur.

Nitekim bu kitabı baştan sona dikkatle ve sabırla okuyanlar, Spekülatif Masonluğun ilk kuruluşu sırasında İngiltere'deki durumun nasıl olduğunu daha iyi anlamak, Masonluğun o günden bu yana geçirmiş olduğu evrime ilişkin gerçeğe daha yakın bir yargıya varmak olanağını elde eder.

İlk basımı çabucak tükenmiş olan bu çalışmanın ikinci basımının hayli geç bir tarihte yapılması ise ilk çalışmanın daktilo ile düzenlenip filme çekilerek basılmış olması, ikinci basımı düşünüldüğünde tümünün yeni baştan yazılması gereğinin ortaya çıkmış olmasıdır. Bu yorucu iş göze alınamadığı için bir gecikme oluşmuştur.

Günümüzde ise herhangi bir kitabın taranarak kopyalanması ve her sayfanın bilgisayara aktarılması olanağı var. Bu teknik olanaktan yararlanılınca, kitabın ikinci basımının hazırlanması hayli kolaylaşmıştı.

*** * ***

Bu kitabın adı neden "Masonluğun Temel Yasası" değil de **Anderson'un Kitabı** olarak kondu?

Masonluğun 1723 tarihli özgün temel yasasının tümünü James Anderson yazmamıştı. Fakat sonradan ona sahip çıkmıştı. Bu konuda birtakım bireysel tutkuları vardı. Öyle olmasa da hiç kuşkusuz en çok emek harcamış kişiydi. Eğer bu kitaba "Masonluğun Temel Yasası" denilseydi yanlış olurdu. Çünkü tarih boyunca olduğu gibi günümüzde de dünyadaki tüm mason kuruluşlarının üzerinde uyuşmuş olduğu, ortaklaşa benimsediği tek bir temel yasa yoktur. Bu olguyu bu kitabın sonlarında açıkça göreceğiz. 1723 tarihli özgün temel yasa kitabının kapsamındaki her şey değil ama birçok şey doğrudan James Anderson'un kaleminden çıkmış olduğuna göre, bu kitaba konulmuş olan ad yerinde olsa gerektir.

Bu kitabın amacı, ilgilenenlere Masonluk ile bağlantılı incelemelerinde yararlanabilecekleri kaynaklardan birini daha Türkçe olarak sunmaktır. Hele bunun elektronik ortama transfer edilişi doğrusu çok hoş oldu. Özellikle basılı kitapta yer alması ekonomik bakımdan zor olan birtakım görsel öğelerin eklenmesi olanağı doğdu.

18. yüzyıl başlarında, hemen tüm Batı Avrupa'da sonradan **Operatif Masonluk** diye anılmış olan geleneksel yapıcılık mesleğinin çöküntüye uğradığı görülüyordu. Dendiğine göre İngiltere'nin Kıta Avrupası'ndan farklı ekonomik ve siyasal yapısı nedeniyle, bu çöküntü çok daha belirgindi. Bundan ötürü Operatif Masonluğun yerini alacak olan **Spekülatif Masonluk** eylemsel olarak ilk kez İngiltere'de görüldü. Bu eylemi oluşturanlar, dendiğine göre 17. yüzyıl ve öncesinde **"kabul edilmiş masonlar"** olarak anılan kişilerdi. (Dendiğine göre çünkü bu İngiliz tezinin yanlış olması olasılığı vardır. Fakat Dünya Masonluğu'nun çoğunluğunda bunun böyle olduğu kabul edilmiştir. Gelecekte bu tarihsel yanlışlığın düzeltilmesi olanağı çıkacağını umalım. Ancak bu kitap o teze dayanarak yazılmıştı. Burada şimdilik herhangi bir değişiklik yapılmaması daha uygun bulundu.)

Kabul edilmiş masonlar, yapıcılık mesleğinden olmadıkları halde masonların localarına üye olarak almış bulundukları kimselerdi. Bu uygulamaya 15. yüzyıl ortalarında başlanmıştı.

Spekülatif Masonluğun nasıl oluştuğunu anlatmak, bu çalışmanın amacı bakımından kapsamı dışında kalmalıdır. Bu bağlamdaki tarihsel bilgiler başka kaynaklarda bulunabilir. Ancak şunu belirtmek yararlı ve gereklidir:

Öteden beri Spekülatif Masonluğun günümüzde Operatif Masonluk olarak da anılan geleneksel yapıcılık mesleği ve sanatının devamı olduğu yazılmıştır. Ancak yakın geçmişin bulguları, bu görüşün yanlış olduğunu, Spekülatif Masonluğun bambaşka nedenlerle kendi başına kurulduğunu ama bu kuruluşun bir örgütsel yapı içinde gerçekleşebilmesi bakımından Londra'daki operatif mason localarının üzerine konduğunu göstermektedir.

Bu oluşumun bir "nokta" konulan olayı, 1717 yılında Londra'da dört mason locasının bir araya getirilip **Londra Büyük Locası** adı altında yeni ve federatif yapılı bir loca kurmalarının sağlanmasıdır. **[001]**

001. Çağdaş Masonluğun ilk obediyansı olan Londra Büyük Locası, masonik yazında "dört eski loca" olarak anılan, o tarihte toplantılarını yaptıkları yerlerin adıyla anılan localar tarafından kurulmuştu. Bu dört locanınadları şöyleydi: **Goose and Gridiron** *(Kaz ve Izgara)*, **Apple Tree Tavern** *(Elma Ağacı Tavernası)*, **Crown Alehouse** *(Taç Birahanesi)* ve **Runner and Grapes** *(Kadeh ve Salkım)*. Bu lokanta ya da tavernalar, günümüzde bile Londra'da aynı ad altında çalışmaktadır. Londra Büyük Locası, 1725 yılında **İngiltere Büyük Locası** adını almıştır.

Londra Büyük Locası, Masonluğa yüzyıllardan beri süregelen örgütlenme ve çalışma sistemine oranla hayli değişik, bir merkezî otoritesi bulunan, farklı örgütlendiği gibi farklı amaçlar güden ve farklı ilkeler benimseyen yepyeni bir düzen getirmişti. Masonlukta, tarihte ilk kez **"obediyans"** kavramı doğdu ama bu terim çok daha sonraki bir tarihte kullanılır oldu.

İngiltere'nin diğer bölgelerindeki mason localarından birçoğu, bu şekildeki bir kuruluşun Masonluğun yüzyıllar boyunca korunmuş olan eski geleneklerine uymadığını ileri sürdü. Londra Büyük Locası'nı Masonluğun saygın adını lekelemekle suçladı.

Londra Büyük Locası'nı kuranların ve ardındakilerin amaçları göz önüne alınacak olursa, geleneksel yapıcılık mesleği ve sanatını korumaya çalışan locaların bu tutumu haklı görülür. Londra Büyük Locası'nı kuranlardan kimileri bunun farkında bile değildir ama farkında olanlar vardır. Ok yaydan çıkmıştır ve bedeli ne olursa olsun spekülatif nitelikli bir mason örgütünün operatif mason localarına baskın çıkarak gelişimini sağlamak gerekmektedir.

Nitekim bu nedenle Londra Büyük Locası'nın ikinci büyük üstadı **George Payne** bu kuruluşu daha sağlam bir temele oturtmayı öngördü. Bunun için de bir "temel yasa" hazırlanmasını gerekli buldu. **[002]** Hazırlanacak olan bu yeni yasa, Masonluğun çoğu kulaktan dolma olarak bilinen ve pek azı yazıya geçirilmiş olan eski yasalarının yerini almalıydı.

002. Londra Büyük Locası'nın ilk büyük üstadı **Anthony Sayer** adlı bir kişidir. Ne bir soylu olan ne de Operatif Masonluk döneminde "kabul edilmiş mason" niteliğiyle herhangi bir geçmişi bulunan Anthony Sayer'in büyük üstat olması çok sert eleştirilere uğramıştır. Soylu bir aileden olan **George Payne** büyük üstatlığa seçilince yalnızca masonların değil, Masonluğa yakın çevrelerin de saygısını ve desteğini kazanmıştır. O tarihte benimsenmiş olan kural uyarınca bir yıl sonra görevi bırakmış ama ertesi yıl yeniden seçilmiştir. İki kez büyük üstat olmasına karşın, 1724 yılında büyük birinci nazır, 1735 yılında büyük üstat yardımcısı olarak görev almaktan kaçınmamıştır. Etkin masonik yaşamı 1754 yılına kadar sürmüştür.

1718 yılında, ülkenin dört bir yanında bulunabilecek olan Masonluk ile ilgili tüm **"eski el yazması belgeler"**in toplatılmasına girişildi. **[003]**

003. Operatif Masonluk döneminde kaleme alınmış olan eski el yazmalarının toplanmasını George Payne düşünmüştür. O tarihlerden çok daha sonra bulunmuş ve günümüze kadar gelebilmiş birtakım belgelerden anlaşıldığına göre; bunlar ya Masonluğun varsayımsal tarihini ya da masonların ve locaların uymakla yükümlü oldukları kuralları içermektedir. Bu belgelerin Spekülatif Masonluğun Operatif Masonluk ile olan örgütsel bağlarının koparılarak yeni ve bağımsız bir şekilde oluşumunu sağlamak amacıyla mı, yoksa olabildiğince Operatif Masonluğun ilkeleri üzerine kurarak bunu belgeleyebilmek (yoksa tersine koparabilmek) amacıyla mı toplandığı öğrenilememiştir. Bu konuda sadece birtakım yorumlar yapılmış ve varsayımlar ileri sürülmüştür.

Operatif Masonluğun yüzyıllardan beri korunmuş olan eski geleneklerinden biri, hiçbir şeyi yazıya geçirmemekti. Ancak bu gelenek öncelikle İngiltere'de kırılmış, 15. yüzyıl başlarından bu yana bazı konular, özellikle masonların bağlı oldukları yasalar ve kurallar kimilerince yazılmıştı. Bu tür belgelerin sayısı bilinmiyordu ama var oldukları hatta bazılarının nerede ya da kimin elinde olduğu bile biliniyordu.

Toplanabilen belgeler, birkaç ay sonra çıkan bir yangında yitirildi.

Kimi yazarlar, bu yangının aslında toplanabilmiş "eski belgeler"in ortadan kaldırılmasına bir kılıf uydurabilmek için özellikle çıkarılmış olduğunu ileri sürmüştür. Böylece Spekülatif Masonluğun utkusunun sağlanmasına, örgütsel kuralları bakımından Operatif Masonluğa olan bağımlılığın ortadan kaldırılmasına çalışıldığı söylenmiştir.

Bir söylentiden ileri gidememiş olmakla birlikte bu görüşte bir gerçek payı olabilir. Çünkü bundan iki yıl kadar sonra (1720'de) önceden varlıkları bilinmeyen başka birtakım belgeler ele geçmiştir. Bunlar da ivedilikle yakılıp yok edilmiştir. İşte bu ikinci olaya ilişkin bir görgü tanığının anlatımı, belgelenerek masonik yazında yer almıştır.

Masonluğun yeni temel yasasının hazırlanması evresinde toplanmış olan eski belgelerden ne ölçüde yararlanılmış olduğu bilinmemektedir. Bunların içeriği, çok daha sonra ele geçmiş olan birtakım eski el yazmaları incelenerek tahmin edilmektedir. Buna bakılacak olursa, Londra Büyük Locası'nda düzenlenmiş olan yeni temel yasada, aksi ileri sürülmüş olmasına karşın aslında Operatif Masonluğun eski geleneklerinden pek azı korunmuştur. Bunlar ise genellikle töresel kurallardan oluşur.

* * *

Londra Büyük Locası'nın Masonluğa getirdiği yeni yöntemlerden biri, gerek loca gerekse büyük loca görevlilerinin her yıl yeniden seçilmesiydi. Nitekim ilk büyük üstat Anthony Sayer'den sonra George Payne de bu görevde sadece bir yıl kalmış, 1719 yılında büyük üstatlığa **Jean Theophile Désaguliers** seçilmişti. **[004]**

004. Jean Theophile Désaguliers Spekülatif Masonluğun tarihindeki en önemli kişilerden biridir. İngiltere'de yerleşmiş bir Fransız soylu ailesinden gelmedir. Deneysel felsefe dalında yüksek öğrenim görmüştür. Masonluğa 1714 yılında girmiş, Londra Büyük Locası'nın kuruluşuna büyük katkısı olmuş, Spekülatif Masonluğun âdeta çatısını kurmuştur.

Désaguliers, büyük üstatlığı sırasında George Payne tarafından öngörülmüş olan temel yasa için bir tasarı hazırladı. Bunu ertesi yıl yeniden büyük üstatlığa seçilen George Payne'e devretti. Bu arada büyük loca genel kurulu bu tasarıyı görüşmüş, gerekçesini ve kapsamını yeterli bulmayarak geri çevirmişti.

Hazırlanmış olan temel yasa tasarısı büyük locanın yönetimsel işlerine ilişkin birçok konuya açıklık getirmiyordu. Anlaşılan bu yasa genel kurul onayından zor geçecekti. Oysa büyük loca giderek gelişiyor, birçok yönetimsel konuya ivedilikle çözüm getirilmesi gerekiyordu. Bu gereksinmeyi karşılamak üzere George Payne, daha sonra benimsenecek temel yasaya ek olmak ve bir an önce yürürlüğe konmak üzere bir **"genel tüzük"** hazırladı.

Londra Büyük Locası'nın 1721 yılında yapılan genel kurul toplantısında bu kez büyük üstatlığa **Montagu Dükü John** seçilirken, sadece büyük locanın yönetimsel kurallarını içeren "genel tüzük" de onaylanıp yürürlüğe girdi. **[005]**

005. Londra Büyük Locası'nın 5. büyük üstadı olan **Montagu Dükü John**, soylu bir aileden gelme oluşunun yanı sıra tıp öğrenimi görmüştü. Masonluğun yeni temel yasasının bir an önce yürürlüğe girebilmesi için çaba gösterdi. Bu yasanın sadece Spekülatif nitelikli çalışmalar yapan masonlar tarafından değil, eski geleneklere bağlı kalarak yapıcılık mesleğini sürdüren operatif masonlarca da beğeniyle karşılanmasını öngörüyordu.

Temel yasa tasarısı ise yine kabul edilmedi. Bunun üzerine Montagu Dükü John, tarihsel kaynaklardan yararlanarak temel yasaya güçlü bir giriş hazırlaması ve bazı yerlerini de kendi görüşüne uygun bir şekilde düzenlemesi için **James Anderson**'u görevlendirdi. **[006]**

006. Londra Büyük Locası'nın etkin çehrelerinden biri olan **James Anderson**, Masonluğun tümtarihçesi boyunca adından en çok sözedilmiş olan masondur. Teoloji öğrenimi görmüştür ve aslında bir Presbiteriyen rahibidir. Masonluğa ne zaman girmiş olduğu bilinmemektedir. Ancak 1715 yılında bir locanın ileri gelenlerinden olduğu bilinir. Londra Büyük Locası kurulmadan önce Spekülatif masonlar için özel bir çalışma sistemi tasarısı hazırladığı, bunun uygulanmasını önerdiği için locasından çıkarıldığı da söylenir. Benzer bir çalışmayı bundan 50 yıl kadar önce **Elias Ashmole** yapmıştır. Operatif localardaki "kabul edilmiş masonlar" için 33 dereceli bir çalışma sistemi önermiş ve bu önerisi çok sert tepkiyle karşılanınca Masonluğa küsmüştür. Yıllarca hiçbir locatoplantısına katılmamış, ancak 17. yüzyıl sonlarına doğru ortalıkta görünmeye başlamıştır. James Anderson'un buçalışmadan yararlanmış olduğu sanılmaktadır.

James Anderson, 1722 yılında Londra Büyük Locası'na bağlı olarak kurulan 17. locanın üstatlığını da yapmıştır. Büyük locanın 6. büyük üstadı olan Wharton Dükü Philip'in büyük ikinci nazırı **Willam Hawkins** sürekli olarak Londra dışında bulunduğu ve görevini yürütemediği için, Anderson onun yerini doldurmuştur. Ancak bu görev seçilemediği için incinmiş olduğu bilinir.

Çağdaş Masonlukta "temel yasa"dan her sözedildiğinde Anderson'un adının geçmemesi olanaksızdır. Gerek Londra Büyük Locası'na gerekse 1725'ten sonra İngiltere Büyük Locası'na çok değerli katkılarda bulunmuştur. Buna karşın, tutumu nedeniyle çevresindekilerin sevgi ve saygısını kazanamadığı anlaşılmaktadır. 1738 yılında "Yeni Yasa Kitabı"nı yayımladıktan birkaç ay sonra öldüğünde cenazesine katılmış olan masonların sayısının parmakla sayılabilecek kadar az oluşu bunu göstermektedir. Masonluğu hep kendi inanç ve eğilimleri doğrultusunda yönlendirmek istemiştir. Çalışkanlığı nedeniyle beğeni toplamış ama "aşırı" sayılabilecek sert tutum ve girişimleri başkalarının ondan hep çekinmesine neden olmuştur. Görüş ve eğilimleri, temel yasa kitabı kapsamında yer alan "Tarihsel Bölüm"de açıkça görülür. Buradan, Masonluğu dinsel nitelikli bir dogma üzerine oturtmaya çalıştığı anlaşılır. Masonik yazında, kendi görüşüne karşı çıkışlar olduğu zaman hırçınlaştığı, geniş bir kültürü olan kişileri bile bilgisizlikle suçlayıp hep kendisini ön plâna çıkarmaya uğraştığı anlatılır.

James Anderson'un temel yasa üzerinde yaptığı çalışmalar, büyük üstadın oluşturduğu 14 kişilik bir kurula aktarıldı. Kurul, Anderson'un hazırladığı tarihsel bölüm üzerinde pek durmadı. Zaten o dönemde tarihsel bilgi kaynakları pek sınırlıydı. Anderson, bu bölüme aldığı bilgilerin çoğunu 1718 yılındaki yangında yitirilmiş olan belgelerden derlemiş olduğunu ileri sürmüştü.

Bundan ötürü Spekülatif Masonluğun özgün temel yasasının tarihsel bölümü kapsamında birçok yanlışlık vardır. Bu kitaptaki genel tüzükten sonra yer alan "Onama" başlığı altındaki bölümde, daha önce birçok tarihsel yanlışlık yapılmış olduğundan, temel yasa kitabında bunların düzeltildiğinden söz edilir ama aslında neyin düzeltilmiş olduğu bilinmediği bir yana bırakılacak olursa, temel yasa kitabında birçok tarihsel yanlışlık yapılmış olduğu açıkça ortadadır. Bu yanlışlıklar ise çok sonra, 19. yüzyılda artık tarih de bir bilim dalı olmaya yöneldiği zaman yapılmış ayrıntılı araştırma ve değerlendirmeler sonucunda ortaya çıkmıştır.

İnceleme kurulundan geçtikten sonra Londra Büyük Locası'nın genel kuruluna sunulan temel yasa tasarısı 25 Mart 1722 tarihinde onaylandı. Ancak o sırada büyük locanın yönetimine ilişkin bir sorun çıkmıştı. Bu nedenle temel yasa hemen yürürlüğe giremedi. Büyük Üstat Montagu Dükü John çok hastaydı. 24 Haziran 1722 tarihli genel kurul toplantısında büyük üstatlığa **Wharton Dükü Philip** seçilmişti. **[007]** Ancak, bu seçimin masonik yöntem ve kurallara aykırı olduğu ileri sürülüyordu. Çünkü George Payne zamanında hazırlanarak yürürlüğe konmuş olan genel tüzük uyarınca yeni büyük üstat adayını görevi yürüten büyük üstadın önermesi, sonra da onu yöntemine uygun olarak törenle görevine getirmesi gerekiyordu.

007. Spekülatif Masonluk tarihinde zaman zaman ve yer yer bir büyük loca yönetimini ele geçirmek için entrika çevrildiği görülmüştür. Bunun ilk örneğini veren kişi **Wharton Dükü Philip** olmuştur. Masonluğa niçin girmiş olduğu ve büyük üstatlığı hangi amaçla ele geçirmeye çalıştığı o sıralarda anlaşılamamış, çok sonraları ortaya çıkmıştır. 1724 yılında Londra Büyük Locası'nın büyük üstatlığını bıraktıktan sonra İspanya'da birkaç loca kurmaktan öte hiçbir yararlı işi görülmemiştir. Ancak hırslı bir Stuartist olduğu bilinir. Nitekim bu amaçla birtakım antimasonik etkinlikler düzenlemiştir. Sonraları İspanyol ordusuna katılarak İngiltere'ye karşı savaşmıştır.

Bu sorun giderildikten ve Wharton Dükü Philip yöntemine uygun bir şekilde önerilip büyük üstatlığa getirildikten sonra işe el koydu. Masonluğun temel yasası üzerinde birçok değişiklik yapılmasını istiyordu. Ancak bunlardan pek azını kabul ettirebildi. 17 Ocak 1723 tarihli genel kurul toplantısında görevini devraldı. Aynı toplantıda son şekli verilmiş olan temel yasa da bir kez daha onaylanıp yürürlüğe girdi.

* * *

1723 Tarihli Temel Yasa

Daha önce değinmiş olduğumuz üzere, bazı masonik yazında Spekülatif Masonluğun 1723 tarihli özgün temel yasasının **"Anderson Yasaları"** olarak anıldığı görülür. Bunun nedeni James Anderson'un bu yasanın hazırlanışında emeğinin geçmiş olması değildir. Gerçi hazırlık döneminde Anderson'un hayli katkısının olduğu yadsınamaz; üstelik temel yasa kitabındaki "tarihsel bölüm" de Anderson'un kaleminden çıkmıştır. Bununla birlikte 1723 tarihli kitapta adı tek bir kere geçer; o da tüm locaların üstat ve nazırlarının adlarının belirtildiği yerdedir.

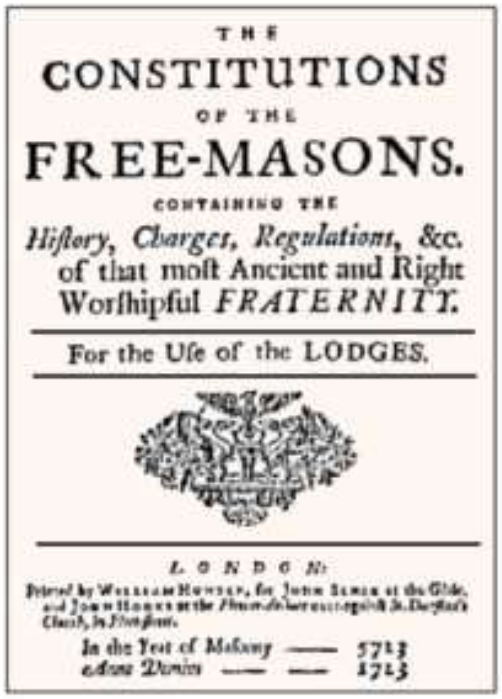
Burada Anderson'un adının yanına "Bu kitabın yazarı" diye bir söz eklenmiş olduğu da görülür. Zaten birkaç yerde bu kitabı kendisinin yazmış olduğunu özenle vurgulamaya çalışmıştır.

Anderson, temel yasa tasarısı genel kurula sunulurken, bunu tasarı üzerinde çalışmış olan diğer kurul üyeleriyle birlikte imzalamıştır. Tasarının genel kurula sunuluşunda da raportörlük görevini üstlenmiş ve tasarıyı savunmuştur. Temel yasa yürürlüğe girdikten sonra, bunun doğrudan kendi yapıtı olduğunu ileri sürerek sahip çıktığı görülmektedir. O tarihte ya bunun farkına varılmamış ya da bu konu pek önemsenmemiştir.

Anderson'un bu tutumunun bireysel bir sorundan kaynaklanmış olması olasılığı vardır. Yukarıdaki notta belirtilmiş olduğu üzere, 1722 yılında Londra Büyük Locası'nın büyük ikinci nazırı görevine hiç gelmemiş ve yerini hep geçici olarak James Anderson doldurmuştur. Buna karşın, hiç kimse ona bu göreve doğrudan seçilmek üzere destek vermemiş, onu büyük nazır olmak üzere aday gösteren çıkmamıştır.

* * *

Bu temel yasanın "Anderson Yasaları" olarak anılışının bir diğer nedeni, bunun kişisel olarak Anderson'a mal edilip, aslında geçerli olmadığını vurgulamak amacını taşır.

THE
CONSTITUTIONS
OF THE
FREE-MASONS.
CONTAINING THE
History, Charges, Regulations, &c.
of that most Ancient and Right
Worshipful *FRATERNITY.*
For the Use of the LODGES.
LONDON:
In the Year of Masonry —— 5723
adeæ Domini —— —— 1723

Temel yasa yürürlüğe girer girmez yalnızca salt operatif nitelikli localardan değil, din çevrelerinden de tepki görmüştü. Özellikle dinsel kurumlara karşı yasanın savunulması yine Anderson'a düşmüştü. Nitekim yıllarca uğraştıktan sonra bu temel yasa üzerinde birtakım değişiklikler yapılmasını kabul ettirmeyi başarmıştı. 1738 tarihinde yapılan bu değişiklikten sonra yeni yasa kitabını bastırırken, kitabın kapağına adını "yazar" olarak yerleştirmişti.

Dolayısıyla, 1738 tarihli temel yasa "Anderson Yasaları" olarak anılacak olursa bu pek yanlış sayılmaz ama kendi tutumları nedeniyle bazı mason kuruluşları 1723 tarihli özgün temel yasayı da bu tanımın kapsamına almayı yeğlemiştir.

İşte tüm bunlar James Anderson'un neden Spekülatif Masonlukta yüzyıllar boyunca adından en çok söz edilmiş olan kişi niteliğini edindiğini açıklar.

1738 Tarihli Temel Yasa

Londra Büyük Locası 1725 yılında **İngiltere Büyük Locası** adını aldıktan hemen sonra İngiltere'deki aşırı tutucu çevreler spekülatif nitelikli Masonluğa karşı bir saldırı kampanyasına girişti. Bu saldırılar önemli sayılabilecek bir boyuta varmıyordu ama ülkedeki antimasonik eğilimleri kışkırtmaktan da geri kalmıyordu. Kilise tarafından da desteklendiği için, İngiltere Büyük Locası bu durumdan hayli rahatsız oluyordu.

Anglikan Kilisesi özellikle Masonluğun varlığına değil hatta örgütsel niteliklerine de değil, temel yasanın kapsamına takılmıştı. Bu yasanın kapsamındaki sözler ile dinsel ilkelerin çelişkili olduğunu ileri sürüyordu.

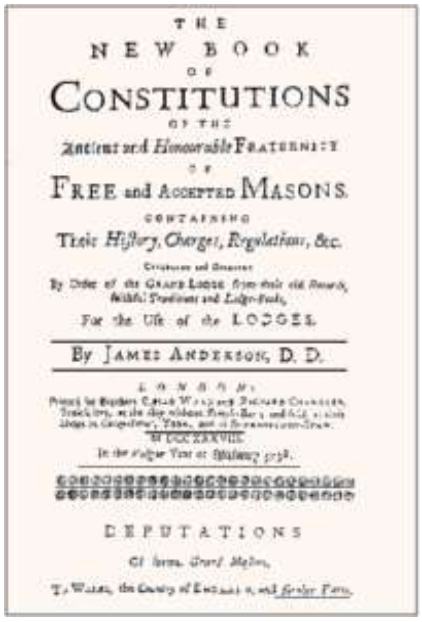
Bu duruma bir çözüm yolu bulunabilmesi için, 1735 yılında James Anderson temel yasayı baştan sona bir kez daha gözden geçirmek üzere görevlendirildi.

Bu kez Anderson'un çalışmaları hayli uzun sürdü. Yaptığı hazırlıklar üzerinde tartışmalar yapıldığı ve bir türlü sonuca varılamadığı düşünülebilir ama bu sadece bir varsayımdır. İngiltere Büyük Locası'nın o tarihlerdeki toplantıları artık düzenli olarak tutanağa geçirilmekteydi. Bunlarda, önerilmiş bir temel yasa değişikliği tasarısından ve bu bağlamda yapılmış görüşmelerden hiç söz edilmemektedir. Demek oluyor ki ya Anderson hasta olduğu için eskisi gibi hızlı çalışamamaktaydı ya da resmi bir nitelik taşımayan toplantılarda yapmak istediklerini açıkladığında ağır eleştiriler hatta tepkilerle karşılaşıyordu.

Anderson'un önerilerinin tümünün benimsenmediğini, birtakım değişiklikler yapılmış olduğunu biliyoruz. Yeni temel yasanın İngiltere Büyük Locası'nın 1738 tarihli genel kurulunda onaylandığını da biliyoruz.

James Anderson, bu yeni yasayı "yazar" olarak adını kullanarak yayımladı.

Görünümüne bakılacak olursa **"Yeni Yasa Kitabı"** adı verilmiş olan bu kitabın 1723 tarihli özgün temel yasadan pek bir farkı yoktu. Kitabın başında yer alan ve pek eleştirilen "tarihsel bölüm" üzerinde birtakım düzeltmeler yapılmıştı. "Yükümlülükler" olarak anılan bölüm üzerindeki değişiklikler sanki ufak tefek ayrıntılar gibi görünüyordu ama bunlar anlam bakımından çok önemliydi. 1723 yılında henüz söz konusu olmayan "üstat" derecesi bu kitapta temel yasaya eklenmiş, buna bağlı diğer düzeltmeler de yapılmıştı. Anderson bu kitapta ayrıca 1717-1723 yılları arasında yapılmış olup tutanakları bulunmayan genel kurul toplantılarının sonuçlarını da özetlemişti.

THE
NEW BOOK
OF
CONSTITUTIONS
OF THE
Antient and Honourable FRATERNITY
OF
FREE and ACCEPTED MASONS.
CONTAINING
Their History, Charges, Regulations, &c.
By James Anderson, D. D.
DEPUTATIONS

Bundan sonra İngiltere'de 1723 tarihli özgün temel yasanın mı yoksa 1738 yılında yürürlüğe girmiş olan yeni yasanın mı geçerli olacağı tartışılmaya başlandı.

Böyle bir tartışmanın yapılmaması, yeni yasanın genel kurul kararı ile onaylandığı için öncekinin yerini aldığının kabul edilmesi gerektiği düşünülebilir. Ancak, nasıl 1723 yılından hemen sonra ortaya çıkarılmış olan yasaya karşı çıkanlar olmuşsa, bu kez yapılmış olan değişikliklere karşı çıkanlar vardı.

Tüm bunlar sadece İngiltere için söz konusuydu; Kıta Avrupası'ndaki localar 1723 tarihli yasayı benimsemeyi sürdürüyordu.

İngiliz Masonluğu'nun Bölünmesi

18. yüzyıl ortalarına doğru İngiltere'deki locaların birbirlerinden yer yer çok farklı uygulamalara giriştikleri görüldü. Bu farklılaşmada hangi temel yasanın geçerli olduğu konusundaki uyuşmazlığın etkisi de vardı ama tek neden bu değildi. Birçok loca, büyük locayı umursamadan kendi benimsediği yöntemleri uygulamak eğilimindeydi. Yeni locaların kurulmasında, yeni masonların alınmasında, derece artırımlarında, görevlilerin seçiminde, protokol uygulamasında ve oturumların yürütülmesinde birbirinden çok farklı yöntemler uygulanıyordu.

Yöntemleri birbirleriyle tam bir uyum içinde olmayan localar, kendilerini "düzenli" *(muntazam)* görüp diğerlerini düzensiz *(gayri muntazam)* olmakla suçluyordu.

İngiltere Büyük Locası, kendisine bağlı locaları belli bir düzene sokamıyor, yöntemler arasındaki çelişkileri gideremiyordu. Bir diğer deyişle **"obediyans"** kavramı anlamını yitirmiş gibiydi.

Bu durumun sonucunda beklenen oldu. 1751 yılında İngiltere'deki Masonluk parçalandı.

Birçok ayrı telden çalan olmasına karşılık belirgin iki grup vardı. Bu iki gruptan biri Masonluğun 17. yüzyıl ve öncesinden kalma eski yöntem ve geleneklerine kesinlikle bağlı kalınması gerektiğini savunuyordu. Bu görüşte olan locaların topluluğu kısaca **"Eskiler"** (Antients) olarak anılıyordu. **[008]**

008. 18. yüzyılda İngiltere'de Masonluk, antimasonik girişim ve etkinliklerden çok kendi içindeki çatışmalardan sıkıntı çekmiştir. Sonunda İngiliz Masonluğu parçalanınca, hem Operatif masonluk döneminden kalma eski kurallara ve geleneklere kesinlikle bağlı kalınmasını hem de Hristiyanlığın ilkeleriyle iyice bağdaşan bir inancın Masonluğun temeli olmasını savunanlar, **York Büyük Locası** adı altında bir diğer obediyans kurmuşlardır. Sondaran bu obediyansın adı **"Eski Kuruluşlara Göre İngiltere Büyük Locası"** olmuştur. 18. yüzyıl ortalarında "eskiye bağlılık" ancak onur duyulacak bir nitelik sayıldığı için, kısaca Eskiler olarak anılan bu mason topluluğu İngiltere'de hayli gelişme gösterme olanağını elde etmiştir.

1756 yılında kurulan ikinci büyük locanın büyük sekreteri olan **Laurence Dermott** geçmişteki tüm temel yasa çalışmalarını bir kez daha derleyip toparladı. Hazırlamış olduğu tasarı büyük loca genel kurulunda onaylandı. **[009] [010]**

009. İngiltere'de "Eskiler"in büyük sekreterlik görevini uzun yıllar boyunca yürütmüş olan **Laurence Dermott**, Spekülatif Masonluğun tarihinde adı geçen önemli kişilerden biridir. Masonlukta böylesine önemli bir yer tutmuş olması **Ahiman Rezon** adını vermiş olduğu temel yasa kitabından ileri gelir. Bu kitap, Amerika Birleşik Devletleri'ndeki birçok büyük loca tarafından Masonluğun asıl temel yasası sayılmış olduğu gibi, İngiltere Birleşik büyük Locası'nın 1815 yılında kabil etmiş olduğu yeni temel yasanın da kaynağını oluşturmuştur.

010. İbranice'den alınma olan "Ahiman Rezon" teriminin etimolojisi ve anlamı bakımından hayli değişik değerlendirmeler yapılmıştır. Bir açıklamaya göre bu terim **"kardeşlerin seçtikleri yasa"** anlamına gelir. Bir başka açıklamada sözlük anlamı **"gerçek ve inanmış bir kardeşin görüşleri"** olarak verilir. Bu terimin kökeninin İbranice değil, İspanyolca olduğunu süren bir başka yoruma göre ise Ahiman Rezon **"tüm ilkelerin toplamı"** anlamına gelir.

AHIMAN REZON:
OR,
A Help to a Brother;
Shewing the
EXCELLENCY of SECRECY,
And the first Cause, or Motive, of the Institution of
FREE-MASONRY;
THE
PRINCIPLES of the CRAFT,
And the
Benefits arising from a strict Observance thereof;
With what sort of Men ought to be admitted into the Mystery,
And what sort of Masons are fit to govern Lodges;
With their Behaviour in and out of the Lodge.
Likewise the
Prayers used in the Jewish and Christian Lodges,
The Ancient Manner of
Constituting new Lodges, with all the Charges, &c.
Also the
OLD and NEW REGULATIONS,
The Manner of Closing and Installing Grand-Master and Officers, and other useful Particulars too numerous here to mention.
To which is added,
The genuine Collection of Masonic Songs now practised in public View, with many entertaining Peculiarities and Discoveries.
Together with
SOLOMON'S TEMPLE or OBSERVATIONS,
As it was performed by the Royalty of
FREE-MASONS.
By Brother LAURENCE DERMOTT, Jun.
LONDON:
Printed for the Author, and sold by Brother James Hufford, at the Crown in St. Paul's Church-Yard.
MDCCLVI.

Ahiman Rezon'un 1756 tarihli özgün basımında, "Yeniler (Moderns) olarak anılan ve "mason" olduklarını ileri süren birtakım kişilerin, önceden var olan bir sistemi haksızca ele geçirerek kullandıkları ile sürülmüştür. Dolayısıyla özgün Ahiman Rezon sadece bir "temel yasa" olarak kalmamış, İngiltere'deki Masonluğun kendine özgü durumunu da yansıtmıştır.

Diğer grup ise İngiltere Büyük Locası'nın geçen çeyrek yüzyılda Masonluğa getirmiş olduğu değişimleri benimseyen localardan oluşuyordu. Bu gruba da kısaca **"Yeniler"** (Moderns) deniyordu. **[011]** Bu büyük locada 1738 tarihli değişiklik yadsındı ve 1723 tarihli özgün temel yasaya dönüldü.

011. 18. yüzyılın ikinci yarısında İngiliz Masonluğu'nda **"Yeniler"** (Moderns) terimi, "Eskiler" (Antients) terimine karşıtlığı nedeniyle ortaya çıkmıştır. Bundan önce İse İngiltere Büyük locası kendi kendisine böyle bir nitelik yakıştırmamıştır. Eskiler, Yeniler'i Masonluğa olmadık yenilikler getirmekle suçlamış, bunun üzerine kendilerine "Yeniler" denilen masonlar da bu niteliği benimseyerek çağdaşlaşmakta olduklarını ileri sürüp takındıkları bu sıfatı kullanmayı onur saymışlardır.

18. yüzyılın ikinci yarısında her iki büyük loca da kendi benimsedikleri temel yasa üzerinde değişiklikler yapılması gereksinmesini duydu. Ahiman Rezon üzerinde 1764, 1778 ve 1787 yıllarında olmak üzere üç kez değişiklik yapıldı. Yeniler olarak anılan büyük loca ise temel yasasını 1767 ve 1784 tarihlerinde olmak üzere iki kez değiştirdi. Yapılan değişiklikler, zamanın gereksinme ve anlayışlarının sonucuydu. O tarihlerde temel yasayı değiştirmek yerine olduğu gibi bırakıp üzerinde yorumsal değerlendirmeler yapmakla yetinmek uygun bir çözüm yolu görülmüyordu. Böyle bir yaklaşımı sadece Kıta Avrupası'ndaki masonlar benimsiyordu.

İngiltere Birleşik Büyük Locası'nın Oluşumu

1813 yılında İngiltere'deki Masonluğun kendi içindeki birliği sağlanıp İngiltere Birleşik Büyük Locası kurulduğunda, temel yasa konusu yeniden gündeme geldi.

Bu konunun çözümlenmesi İngiltere Birleşik Büyük Locası açısından kaçınılmaz bir olguydu. Bu nedenle Masonluğun temel yasası yeni baştan ele alındı. Hazırlanan tasarı 1815 yılında İngiltere Birleşik Büyük Locası'nın genel kurulunda onaylandı.

İngiltere Birleşik Büyük Locası'nın temel yasası düzenlenirken Ahiman Rezon öncelikli tutulmuştu ama değişikliğe uğratılarak "salt spekülatif" bir nitelik taşıyacak biçime getirildi. Bu bakımdan, İngiltere Birleşik Büyük Locası'nın temel yasasının Ahiman Rezon ile Masonluğun 1723 tarihli özgün temel yasası arasında bir uzlaşma sağladığı sanılmamalıdır.

Bundan sonra İngiltere Birleşik Büyük Locası kendi anlayış ve benimseyişine uygun bir **"masonik düzen"** sistemini dünyadaki diğer mason kuruluşlarına kabul ettirmek için hayli çaba harcadı. Bunda başarılı da oldu. Ancak 1723 tarihli özgün temel yasa yerine 1813 tarihli temel yasanın kabul edilmesi ve uygulamanın buna göre yapılması üzerinde pek durmadı.

İngiltere Birleşik Büyük Locası'nın 1815 tarihli temel yasanın benimsenmesi üzerinde diretmeyişinin başlıca nedeni Amerika Birleşik Devletleri'ndeki güçlü loca ve büyük locaların tutumuydu. Amerika'daki obediyanslar Anglosakson Masonluğu'nun örgütsel düzen ilkelerini benimsiyordu. Ya kendilerine özgü bir temel yasa düzenlemiş ya da Ahiman Rezon'u temel yasa olarak almışlardı. İngiltere Birleşik Büyük Locası'na göre artık temel yasa pek önemli değildi. Asıl önemli olan, Masonluktaki **"örgütsel düzen"** ilkelerinin benimsenmesi ve uygulanmasıydı.

* * *

Masonluğun 1723 tarihli temel yasası salt spekülatif nitelikli değil, o dönemin koşul ve gereksinmeleri uyarınca hem spekülatif hem operatif nitelikliydi. Bu temel yasa ile Masonluktaki spekülatif çalışmalara Operatif Masonluk kapsamında ağırlık kazandırılıyordu. Spekülatif Masonluğun giderek artan bir hızla gelişeceği, Operatif Masonluğun ise yakında varlığını tümüyle yitireceği düşünülmemişti. Nitekim daha sonra yapılan her bir değişiklik, bu noksanlıktan kaynaklanan gereksinmeyi ortaya koymuştu. Bundan ötürü birçok mason kuruluşu, temel yasa üzerinde değişiklik yapmak yerine bu yasanın kapsamındaki operatif öğeleri simgesel anlamlar çerçevesinde değerlendirmeyi yeğledi.

Masonluğun 1723 Tarihli Özgün Temel Yasası

Bu çalışmadaki konunun asal kapsamı Masonluğun 1723 tarihli özgün temel yasasıdır. Çeviri, İngilizce aslından ve dilin 18. yüzyıldaki kullanım özellikleri göz önünde tutularak yapılmıştır.

Bu yasa 91 sayfalık bir kitapçıkta toplanmıştır. Bundan önce ise **Jean Theophile Désaguliers** tarafından yazılmış ve dört sayfa tutan bir "sunum" (ithaf) vardır.

Kitabın kapağının arkasında **John Pine** tarafından yapılmış bir kara kalem resim yer almaktadır. Bu resimde, bir kemer kubbeli mabette o zamanın masonik giysileri içinde bir kişi bir diğer kişiye bir rulo vermektedir. Bu kişilerin her birinin arkasında üçer kişi vardır. Bu temel yasa üzerinde ayrıntılı bir inceleme yapmış olan **Leonard Vibert** bu resmi şöyle yorumlamıştır:

Londra Büyük Locası'nın Önceki Büyük Üstadı Montagu Dükü John, yeni büyük üstat Wharton Dükü Philip'e temel yasayı teslim etmektedir. Montagu dükünün arkasında kaymakamı John Beal ile nazırları Josiah Villeneau ve Thomas Morris, Wharton dükünün arkasında ise kaymakamı Jean Theophile Désaguliers ile nazırları Joshua Timson ve William Hawkins yer almaktadır.

Bu resmin çok abartılı olduğu bilinmelidir. O tarihte, bu resimde görüldüğü gibi bir mekân, İngiltere Kralı'nın sarayında bile zor bulunur. Burada bir simgesellik söz konusudur; bu törenin görkeminin vurgulanmasına çalışılmıştır.

"Sunum" yazısının başladığı sayfanın üstünde bir diğer resim görülür. Burada Montagu dükünün soyluluk armasına yer verilmiştir. Böylece bu kitabın düke sunum olarak hazırlandığı, büyük locanın onun koruması altında çalıştığı vurgulanmış olmaktadır. (Bunun yürürlüğü söz konusu değildir ama o tarihte öyle düşünülmüş...)

Kitabın ilk 48 sayfası **"Tarihsel Bölüm"**e ayrılmıştır. Bu bölümdeki birçok sayfanın altında uzun dip notları vardır. Dip notlarından bazıları sonraki sayfaya da taşmıştır. Bu bölümü kaleme almış olan James Anderson'un Masonluğun eski el yazması belgelerinin bazılarından yararlanmış olduğu ama hiçbir belgeye baştan sona bağlı kalmadığı anlaşılmaktadır.

Çağımıza kadar gelmiş olan eski el yazmaları ile temel yasa kitabının bu bölümü karşılaştırıldığında, James Anderson'un özellikle **Cooke El Yazması**, **Watson El Yazması**, **Spencer El Yazması** ve **Leland El Yazması**'nın kopyalarından yer yer alıntılar yapmış olduğu görülmektedir. **[012]**

012. Masonlukta "eskiye bağlılık" her zaman ve her yerde önemli ve değerli bir nitelik sayılmamışsa da, Masonluğun kökeninin çok eski tarihlere dayandığı her zaman söylenmiş ve savunulmuştur. Operatif Masonluk döneminden kalma eski el yazmalarının pek önemsenmiş olmasının nedenlerinden biri de budur. Masonluğun temel yasasının derlenmesinde -özellikle "Tarihsel Bölüm"ün yazılmasında- bu belgelerin bazılarının kopyalarından yararlanılmış olduğu anlaşılmaktadır.

Söz konusu eski belgeler arasında yer alan **Cooke El Yazması**, Masonluğun çağımıza kadar gelebilmiş olan en eski tarihli belgelerinden biridir. 1861 yılında Matthews Cooke adlı bir kişi tarafından bulunmuş olduğu için onun adıyla anılır. Temel yasanın hazırlanışı sırasında yararlanılmış olan belgenin bunun bir kopyası olduğu sanılmaktadır. Aslının 15. yüzyılın ilk yarısında kaleme alınmış olduğu düşünülmektedir. Bununla birlikte bu belgenin aslında özgün bir yazım olmayıp kendinden daha eski tarihli en az iki ayrı belgenin bazı bölümlerinin kopyası çıkarılarak oluşturulduğu ortaya çıkmıştır. Kapsamı bakımından Cooke El Yazması, kendinden daha eski olduğu sanılan ve **"Regius"** adıyla da anılan **Halliwell-Phillips El Yazması** ile hemen hemen aynı konuları işler. Tarihsel bakımdan yer yer daha çok ayrıntıya girer. Bir ders kitabı gibi bir anlatımla kaleme alınmıştır.

Watson El Yazması olarak anılan belge, Cooke El Yazması'nın biraz daha genişletilmiş ve üzerinde yer yer birtakım düzeltmeler yapılmış olan bir kopyasıdır. Bu belgede, "Regius" olarak anılan belgede anlatılan Operatif Masonluk yasalarının İngiltere kralı Henry VI tarafından onaylanmış olduğu belirtilir.

Temel yasanın tarihsel bölümünün yazımında bir kopyasının ya da benzerinin kullanılmış olduğu anlaşılan belgelerden bir diğeri **Spencer El Yazması**'dır. Aslında bu belge özgün temel yasa yürürlüğe girdikten üç yıl sonra, 1726 yılında yazılmıştır. Ancak yazımından anlaşıldığına göre, bu belge de özgün bir yazım olmayıp kendinden önce yazılmış başka belgelerden yararlanılarak düzenlenmiş bir derlemedir.

James Anderson'un temel yasa kitabındaki tarihsel bölümde yer verdiği bazı pasajlarla Spencer El yazması arasında yer alan konular arasındaki benzerlikler, aynı ya da benzer bir kaynaktan yararlanılmış olduğunu göstermektedir. Temel yasa yürürlüğe girdikten sonraki bir tarihte derlenmiş olmasına karşın, Spencer El Yazması'nın yazımında temel yasanın tarihsel bölümünden bir kaynak olarak yararlanılmadığı görülmektedir. Bu durum da, bu belgenin Masonluk ile doğrudan ilgisi olmayan bir kişi tarafından yazılmış olabileceğini düşündürmektedir.

Tarihsel bölümde anlatılanların Spekülatif Masonluğun birçok derecesindeki öğretimin temelini oluşturan alegorik nitelikli töresel öyküler ile yakınlığı da ilgi çeker. Buradan da sonradan oluşturulan birtakım ileri ya da yüksek derecelerin bazı öğelerinin önceden de var olduğu anlaşılmaktadır.

Kitabın asıl temel yasayı içeren **"Yükümlülükler"** (İng: Charges) başlıklı bölümü 49. ve 56. Sayfalar arasında yer alır. Hepsi hepsi bu kadar ama çok önemli...

57. sayfada, tarihsel bölümün 35. sayfasında yer alan konuları doğrulayan bir derkenar vardır.

58. sayfadan 70. sayfaya kadar olan bölümde George Payne tarafından 1720 yılında derlenmiş olup 1723 yılında bir kez daha gözden geçirildikten sonra onaylanıp yürürlüğü korunmuş olan **"genel tüzük"** verilmiştir.

Kitabın 71. ve 72. Sayfalarında bir **"eklenti"** vardır. Burada Wharton dükünün bir yeni locanın kurulmasına ilişkin olup temel yasaya eklenmesini istemiş olduğu kurallar ve ritüelik uygulamaların özeti yer alır.

73. sayfada **"onama"** başlığı altında olmak üzere bir son söz görülür. Bunu 74. sayfada 1723 yılı başında Londra Büyük Locası'na bağlı olarak çalışmakta olan yirmi locanın üstatlarının ve nazırlarının adlarını içeren bir liste izler.

75. sayfada, 18. yüzyılda her loca oturumundan sonra düzenlenen kardeş sofralarında hep bir ağızdan söylenmesi gelenek edinilmiş **"şarkılar"**ın sözleri başlar. Kitabın kapsamında bu şarkılardan üçünün bestelerinin bir bölümü de verilmiştir. Bu arada 82. sayfanın yarısının dizgi sırasında boş kalmış olması nedeniyle buraya Masonluğun eski belgelerinden birinden alınmış olduğu söylenen bir paragraf konulmuş olduğu görülür.

Kitabın son sayfasında, basımının yapılabilmesi için büyük üstat ve büyük üstat yardımcısının imzalarıyla verilmiş yetki ya da izin belgesinin metni yazılıdır.

Bu kitap, o tarihlerde türleri sınırlı sayıda olan matbaa harfleriyle dizilmiştir. Özellikle göze çarpması istenen bazı sözcükler için, dil kuralları uyarınca gerek olmasa bile sözcüklere büyük harfle başlanmış ya da farklı karakterler kullanılmıştır.

* * *

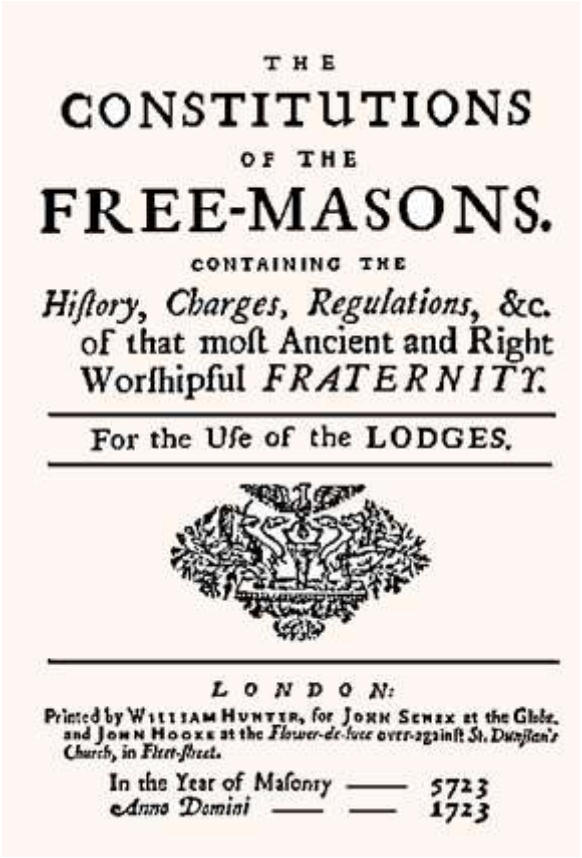
Bu çalışmadaki çeviri yapılırken, tüm kitap aslının bir fotokopisinden alınmış, hiçbir yorum yapılmamıştır. Çeviride benimsenen yöntem "sözcüğe sözcük" (mot-a-mot) olmakla birlikte, anlatımın bozulmaması ya da anlaşılabilirliğin düşmemesi için yer yer bunun dışına çıkılması zorunlu olmuştur. Büyük harfler, yeri doğru olsa da olmasa da özgün metindeki gibi korunmuştur.

Çeviride, kitabın sayfa sayıları ile basımcının kendine özgü işaretleri dışında hiçbir şey atlanmamıştır. Ana metinlerin sırası da değiştirilmemiştir. Ancak 85.-90. sayfalarda yer alan şarkı besteleri -zaten tümü baştan sona verilmediği için- çevirinin kapsamına alınmamıştır. (Bırası geldiğinde bunların kopyalarının görsel olarak verilmesi söz konusu olacaktır.)

Bu arada tarihsel bölümde sayfa kenarlarına yazılmış olan zaman dilimi bildirgeleri, karışık bir görünüm oluşturmayı gidermek için ilgili oldukları paragrafın başına alınmıştır. Özgün metindeki her dip notu da ilgili olduğu paragrafın sonuna yerleştirilerek karmaşıklığın giderilmesine çalışılmıştır.

Çağdaş Masonluk bakımından önemli olduğu düşünülerek, 1723 tarihinden sonra temel yasa üzerinde yapılmış olan değişikliklerin de bu kitaba eklenmesi çok yararlı olabilirdi. Ancak o zaman kitabın adını değiştirmek gerekirdi. Bu tür ayrıntıların başka kaynaklarda bulunabileceği görüşüyle, bu kitapta sadece "yükümlülükler" bölümündeki birinci yükümlülük üzerinde durulmuştur.

KAPAK YAZISI:

THE
CONSTITUTIONS
OF THE
FREE-MASONS.
CONTAINING THE
History, Charges, Regulations, &c.
of that most Ancient and Right
Worshipful *FRATERNITY.*

For the Use of the LODGES.

LONDON:
Printed by WILLIAM HUNTER, for JOHN SENEX at the Globe, and JOHN HOOKE at the *Flower-de-luce* over-against St. *Dunstan's Church*, in *Fleet-street.*
In the Year of Masonry —— 5723
Anno Domini —— —— 1723

Pek Eski ve Saygıdeğer
KARDEŞLİK KURUMU'nun
Tarihini, Yükümlülüklerini, Tüzüklerini
ve diğer şeyleri içeren

ÖZGÜR MASONLARIN
YASALARI

Locaların kullanımı için

LONDRA:

Globe'de JOHN SENEX ve Fleet Sokağı'nda St. Dunstan's Kilisesi'nin üst karşısında
Flower-de-luce'da JOHN HOOK için
WILLIAM HUNTER tarafından basılmıştır.
Masonluğun yılı olarak ---------- 5723
Milâdî ----------1723

[013]

013. Spekülatif Masonlukta, bu kurumun ve öğretiminin kökeni Operatif Masonluk döneminden çok daha eskilere uzandırılır. Ancak Masonluğun bu eski kökenlerinin herhangi bir belgeye dayanarak kanıtlanabilmesi olanaklı değildir.

Masonluğun genel tarihinin **M.Ö. 4000** yılında başladığı benimsenmiştir. Aslında bu 4000 yıl kesin değil, yaklaşıktır. Lâtince'de M.Ö. 4000 yılı **Anno Lucis** (Işığın Yılı) olarak anılır. Burada sözü edilen "ışık" simgesel bir anlamda değil, dinsel kökenli bir anlamda kullanılmıştır. (Tevrat – Tekvin: 1.33) Ancak sonradan bu tarih "uygarlığın bilinen tarihinin başlangıcı" olarak açıklanmıştır. Masonik yazında bu takvim yılına değinildiğinde, bir karışıklık ya da yanlış anlama olmaması için Lâtince'de Anno domini olarak anılan miladî takvim yılının da ayrıca belirtilmesi alışkanlık edinilmiştir.

SUNUM

MONTAGU DÜKÜ Hazretlerine.

Efendim,

Özgür Masonların günümüzdeki GERÇEK SAYGIDEĞER BÜYÜK ÜSTADI WHARTON DÜKÜ Hazretlerinin buyruğu ve onun Kaymakamı sıfatıyla, eski Kardeşlik kurumumuzun bu yasa Kitabını geçen yılki BÜYÜK ÜSTATLIK görevini onurlu, sağgörülü ve uyanıklıkla yürütüşünüzün kanıtı olarak saygıyla lütufkârlarınıza sunuyorum. **[014-015]**

014. Özellikle 18. Yüzyılda kaleme alınmış olan masonik yapıtlarda Özgür Masonluğun çok eskiden kalma olduğu konusu üzerinde özenle duruluşu, salt "kardeşlik kurumu" teriminden çok "eski kardeşlik kurumu" ya da benzeri bir terimin sık sık kullanılmakta oluşundan da bellidir. Böylece, bu kurumun saygınlığının çağlardan beri süregeldiğinin vurgulanmasına çalışılmıştır.

015. Masonlukta "eskiye bağlılık" örgütsel düzen ilkelerinden çok töresel geleneklerden ötürü önemsenmiştir. Yüzyıllar öncesinden kalma olup çağlar boyunca hep korunmuş ve uygulanmış olan geleneklerden biride,seçilen bir yöneticiye mutlaka saygı gösterilmesidir. Öylesine ki, daha önce aynı görevi yürütmüş ve kendinden sonra gelene devretmiş olan bir mason bile görevi üstlenmiş ve yürütmekte olan yeni yöneticiye gerçekbirsaygıgösterir.

Lütufkârlarınıza bu Kitabı eski Belgelerden derleyip toparlamada bilgili YAZARIMIZIN ne Sıkıntılar çektiğini, bu YASALARI oluşturmak üzere Masonluğun Dünyanın başlangıcından Lütufkârlarınızın ÜSTATLIĞINA kadar geçen zamandaki tam ve kesin bir öyküsünü, öncekilerde sahiden eskiden kalma ve güvenilir olanın tümünü koruyup katmak suretiyle her şeyi Tarih ve Kronoloji ile ne mertebede doğru bir şekilde karşılaştırarak düzenlediğini, anlatmama gerek yoktur. **[016]**

016. Masonluğun 1723 tarihli temel yasa kitabının "sunu" (ithaf) yazısında, bu kitabın yazarının (James Anderson) tarihsel bölümü derlerken Masonluğun eski belgelerinde yer alan bilgilerden yararlanmış olduğuna,böylecetemel yasanın eski uygulamalarla tam bir uyum içinde olmak üzere düzenlendiğine özenle değinilmiştir.Ancaksonradan bunun doğru olmadığı anlaşılmıştır.

Bu yapıtın Lütufkârlarınızın irdeleme ve beğenilerini almış olduğunu bilen her kardeş uygulanmasıyla da hoşnut kalacağından, LÜTUFKÂRINIZ BÜYÜK ÜSTAT iken BÜYÜK LOCA tarafından onaylandıktan sonra, şimdi locaların kullanımı için basılmıştır. Bütün Kardeşlik Topluluğu, Hazretlerinizin onlara verdiği bu onuru ve Barış, Ahenk ve sürekli Dostluklarını Gözetişinizi sonsuzcasına anımsayacaktır: Hiçbiri bundan daha tümüyle akla yatkın değildir. **[017]**

EFENDİM,
LÜTUFKÂRINIZIN
Pek teşekkür borçlu,
Pek uysal Kulu
Ve Bağlı kardeşi,
J. T. DESAGULIERS
Büyük Üstat Kaymakamı

017. Temel yasa kitabının "sunu" yazısının son tümcesinde, bu kitabın kapsamının önceki yasa metinleriyle karşılaştırıldığında öncekilerden hiçbirinin son olarak kaleme alınıp basılmış olan bu kitap kadar akla yatkın olmadığına da özenle değinilmiştir. Bu değinme, temel yasa kapsamında sadece gerçeklere yer verilmekle kalınmadığını, yorum da yapılmış olduğunu göstermektedir.